

แนวทางการตรวจการสหกรณ์

คณะทำงานพัฒนาระบบการจัดการความรู้
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอ่างทอง

คำนำ

แนวทางและเทคนิคการตรวจการสหกรณ์ ที่คณะกรรมการพัฒนาระบบการจัดการความรู้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอ่างทอง ได้รวบรวมองค์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการตรวจการสหกรณ์ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ตรวจการสหกรณ์ ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

คณะกรรมการในการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ คาดว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับการตรวจการสหกรณ์จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ตรวจการสหกรณ์ ในการตรวจสอบสหกรณ์เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา และแก้ไขการเกิดปัญหาข้อบกพร่องของสหกรณ์ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน

คณะกรรมการพัฒนาระบบการจัดการความรู้
มิถุนายน ๒๕๕๙

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(๑)
ผู้ตรวจการสหกรณ์	๑
อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสหกรณ์ในการกำกับดูแลสหกรณ์	๒
กระบวนการจัดการความรู้ เรื่องแนวทางการตรวจการสหกรณ์	๔
ขั้นตอนการตรวจการสหกรณ์	๕
ระบบการตรวจการสหกรณ์	๑๒

การตรวจการสหกรณ์

กฎหมายได้มีบทบัญญัติกำหนดไว้ในมาตรา ๑๖ (๓) และมาตรา ๑๙ แห่ง พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจหน้าที่แต่งตั้งผู้ตรวจการสหกรณ์” และ “ให้ผู้ตรวจการสหกรณ์มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด เมื่อตรวจสอบแล้วให้เสนอรายงานการตรวจสอบต่อนายทะเบียนสหกรณ์” ทั้งนี้ เพื่อนายทะเบียนสหกรณ์จะได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวินิจฉัย สั่งการตามอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนสหกรณ์ที่ได้บัญญัติไว้ตามกฎหมายสหกรณ์ บทบัญญัติดังกล่าวมีความประสงค์จะให้รัฐใช้อำนาจฝ่ายปกครองกำกับดูแลการดำเนินกิจการของสหกรณ์ ไม่ให้มีการปฏิบัติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญในการทำให้สหกรณ์และสมาชิกได้รับความเสียหาย ในขณะที่กลไกการตรวจสอบภายในองค์กรของสหกรณ์เองบางส่วนยังขาดความเข้มแข็ง จึงส่งผลให้เกิดข้อบกพร่องในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นบางครั้งที่เกิดจากการทุจริต ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายตามมา ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องใช้กลไกการตรวจสอบของรัฐที่กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้เข้าไปทำหน้าที่อย่างจริงจัง อย่างน้อยก็เพื่อเป็นการระงับยับยั้ง ป้องกันปราบปรามการทุจริตและให้มีการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ให้ลุกลามขยายตัวออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อบกพร่องที่เกิดจากการทุจริต ซึ่งผู้ตรวจการสหกรณ์ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของนายทะเบียนสหกรณ์ที่จะเข้าไปทำหน้าที่ตรวจสอบสหกรณ์ตามที่กฎหมายสหกรณ์บัญญัติไว้

การกำกับดูแลสหกรณ์ในสภาวะการณ์ปัจจุบันนี้ จึงต้องให้ความสำคัญกับการตรวจการสหกรณ์เป็นอย่างมาก เพราะการตรวจการสหกรณ์จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญของภาครัฐในการควบคุมหรือกำกับดูแลระบบสหกรณ์ของประเทศให้ดำเนินงานโดยถูกต้องตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ รวมทั้งกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์

นายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ ๑๓๐/๒๕๕๕ สั่ง ณ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งรองนายทะเบียนสหกรณ์ โดยแต่งตั้งจากข้าราชการสังกัดกรมส่งเสริมสหกรณ์ผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลสำนักส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ ผู้ตรวจราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์พื้นที่ ๑ - ๒ หรือสหกรณ์จังหวัด

และนายทะเบียนสหกรณ์ ได้มอบอำนาจให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์ตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๑๓๑/๒๕๕๕ สั่ง ณ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งผู้ตรวจการสหกรณ์ ตามมาตรา ๑๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยผู้ตรวจการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙ ใช้อำนาจนายทะเบียนสหกรณ์ตามที่ได้รับมอบหมายพิจารณาแต่งตั้งผู้ตรวจการสหกรณ์ การแต่งตั้งข้าราชการสังกัดกรมส่งเสริมสหกรณ์ส่วนกลางเป็นผู้ตรวจการสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์เป็นผู้ใช้อำนาจแต่งตั้ง การแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์กรุงเทพมหานคร พื้นที่ ๑ - ๒ หรือสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ซึ่งแต่งตั้งจากผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์กรุงเทพมหานคร พื้นที่ ๑ พื้นที่ ๒ และสหกรณ์จังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นผู้ใช้อำนาจแต่งตั้ง โดยจำนวนผู้ตรวจการสหกรณ์มีได้เท่าที่รองนายทะเบียนสหกรณ์ผู้ใช้อำนาจแต่งตั้งเห็นว่าจำเป็นต่อภารกิจที่พึงต้องปฏิบัติ ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการสหกรณ์ต้องเป็นข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ ทั้งนี้รองนายทะเบียนสหกรณ์ผู้ใช้อำนาจแต่งตั้งต้องพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นผู้เหมาะสม มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้กฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ และระเบียบสหกรณ์ได้ดี

ผู้ตรวจการสหกรณ์มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติในกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ และตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ได้รับมอบหมายจากนายทะเบียนสหกรณ์กำหนด หรือตามที่รองนายทะเบียนสหกรณ์ใช้อำนาจแต่งตั้งตนสั่งการ และผู้ตรวจการสหกรณ์พ้นจากตำแหน่งเมื่อมีเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

๑. ตาย
๒. ย้ายจากการเป็นข้าราชการในสังกัดส่วนกลาง สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์พื้นที่ ๑ พื้นที่ ๒ หรือสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการสหกรณ์
๓. นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่ใช้อำนาจแต่งตั้งตนสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง

อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสหกรณ์ในการกำกับดูแลสหกรณ์

ผู้ตรวจการสหกรณ์ใช้อำนาจตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายสหกรณ์ ๔ มาตรา คือ

มาตรา ๑๗ นายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่หรือเชิญสมาชิกของสหกรณ์ มาชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกิจการของสหกรณ์ หรือให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือรายงานการประชุมของสหกรณ์ได้

มาตรา ๑๘ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติที่ให้นายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบในสำนักงานของสหกรณ์ในระหว่างเวลาทำงานของสหกรณ์ได้ และให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือ หรือให้คำชี้แจงแก่ผู้ปฏิบัติการตามสมควร

ให้ผู้ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๑๙ กฎหมายสหกรณ์กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสหกรณ์ไว้ คือ ตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด เมื่อตรวจสอบเสร็จแล้วให้เสนอรายงานการตรวจสอบต่อนายทะเบียนสหกรณ์

การตรวจสอบและการรายงานผลการตรวจสอบให้เป็นไปตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๘/๒๕๕๙ สั่ง ณ วันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสหกรณ์ และได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสหกรณ์ ดังนี้

๑. การตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ ให้ตรวจสอบหรือสอบทานการดำเนินงานของสหกรณ์ในขอบเขต ดังต่อไปนี้

๑.๑ กรณีเกี่ยวกับสมาชิก

- ๑) สัญญาและข้อเท็จจริงที่สมาชิกทำไว้กับสหกรณ์ที่เป็นเรื่องการกู้ยืมเงิน
- ๒) สวัสดิการที่สมาชิกได้รับหรือจะได้รับจากสหกรณ์
- ๓) การฝาก การถอนเงิน หรือการถือหุ้น หรือการคืนหุ้นของสมาชิก
- ๔) การจำหน่ายปัจจัยการผลิตหรือสินค้าให้สมาชิก และรวบรวมผลผลิตของสมาชิก
- ๕) การให้บริการสมาชิกในรูปแบบต่าง ๆ
- ๖) การรับสมัครสมาชิก สมาชิกสมทบ และการให้พ้นจากสมาชิกภาพ
- ๗) เรื่องอื่น ๆ ที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

๑.๒ กรณีเกี่ยวกับบุคคลอื่น

- ๑) นิติกรรมสัญญาใด ๆ ที่มีผลผูกพันสหกรณ์ ทั้งที่เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้
- ๒) การดำเนินการเรื่องคดีความ ไม่ว่าจะสหกรณ์เป็นโจทก์หรือจำเลยหรือผู้เสียหาย
- ๓) การฝากเงินหรือรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่นหรือธนาคาร และการใช้เงินสหกรณ์

ลงทุน

- ๔) การจัดหาปัจจัยการผลิตหรือจัดหาสินค้าจำหน่าย
- ๕) การจำหน่ายผลผลิตที่รวบรวมจากสมาชิกหรือแปรรูปจำหน่าย
- ๖) การจัดซื้อ จัดจ้าง วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง หรือจ้างเหมาบริการ
- ๗) เรื่องอื่น ๆ ที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

๑.๓ กรณีการบริหารจัดการภายในองค์กร

- ๑) การดำเนินการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์
- ๒) การดำเนินการตามแผนงานงบประมาณ
- ๓) การประชุม และมติของที่ประชุม
- ๔) เอกสารหลักฐานสำหรับใช้ในการดำเนินการของสหกรณ์
- ๕) การจัดให้มีสวัสดิการในลักษณะต่าง ๆ
- ๖) การดำเนินการตามระบบควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง
- ๗) เรื่องอื่น ๆ ที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

๒. การทำหน้าที่ตรวจสอบฐานะการเงินของสหกรณ์

การตรวจสอบฐานะการเงินของสหกรณ์ ให้ตรวจสอบหรือสอบทานสถานภาพการบริหารจัดการทางการเงินของสหกรณ์ ดังนี้

- ๑) ที่มาของเงินที่เข้าสู่สหกรณ์
- ๒) การใช้ไปของเงินที่สหกรณ์ได้มา รวมทั้งเส้นทางของเงินที่ใช้ไปในกรณีที่น่าสงสัย

ว่าไม่ปกติ

- ๓) ความสามารถของสหกรณ์ในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ทุกกรณี
- ๔) การฝากการเบิกถอนเงินจากธนาคารจากสหกรณ์อื่นหรือจากสถาบันการเงินใด ๆ
- ๕) การใช้เงินของสหกรณ์เพื่อการลงทุนและการถนอมคืนเงินลงทุน
- ๖) การรักษาสภาพคล่อง และการกักหนี้ยืมเงินหรือค้ำประกัน
- ๗) เรื่องอื่น ๆ ที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

มาตรา ๒๓ สหกรณ์ใดจดทะเบียนจัดตั้งยังไม่เกินสามปีหรือมีผลการดำเนินงานขาดทุนติดต่อกันเกินสองปี เมื่อสหกรณ์ร้องขอหรือนายทะเบียนสหกรณ์หรือคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติเห็นว่าจำเป็นต้องแก้ไข นายทะเบียนสหกรณ์จะสั่งให้ผู้ตรวจการสหกรณ์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์สหกรณ์มอบหมาย เข้าช่วยเหลือดำเนินการกิจการของสหกรณ์นั้นทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

การช่วยเหลือดำเนินการกิจการของสหกรณ์ให้เป็นไปตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ

ส่วนที่ ๒
ชุดที่ได้จากกระบวนการจัดการความรู้
เรื่อง แนวทางการตรวจการสหกรณ์

๑. เหตุผล/ความจำเป็นที่เลือกทำ KM เรื่องนี้

๑. สถานการณ์ในปัจจุบัน สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจที่หลากหลายมากขึ้น จนบางครั้งมีการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ตรวจการ เพื่อให้รู้เท่าทันสหกรณ์ และสามารถตรวจการสหกรณ์ได้อย่างครอบคลุมทุกประเด็น

๒. กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้กำหนดแนวทางในการตรวจการสหกรณ์ เพื่อให้ผู้ตรวจการมีประเด็นและแนวทางในการตรวจสอบสหกรณ์ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ผู้ตรวจการต้องทราบขั้นตอนและรายละเอียดในการตรวจแต่ละประเด็นเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

๓. ผู้ตรวจการต้องทราบขอบเขตในการตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ตรวจการที่จะต้องเพิ่มองค์ความรู้ในการเข้าตรวจสอบสหกรณ์

๔. ผู้ตรวจการที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ตรวจการสหกรณ์ ไม่ทราบเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการเข้าตรวจสอบสหกรณ์ และการปฏิบัติตนในระหว่างการตรวจการสหกรณ์

๕. ภายหลังจากการเข้าตรวจการสหกรณ์เสร็จสิ้นแล้ว ผู้ตรวจการต้องเขียนรายงานการตรวจการสหกรณ์เสนอนายทะเบียนสหกรณ์ ดังนั้นจึงต้องสร้างองค์ความรู้ในการเขียนรายงานการตรวจการ

๒. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการทำ KM เรื่องนี้

๑. เพื่อให้ทราบแนวทางการตรวจการสหกรณ์ในสภาวการณ์ปัจจุบันที่ไม่ใช่การตรวจเพื่อแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการตรวจการเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาในขบวนการสหกรณ์

๒. เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ตรวจการสหกรณ์รุ่นใหม่ และเพื่อให้ผู้ตรวจการได้ทราบเทคนิคและวิธีการตรวจการที่เหมาะสมในสภาวการณ์ปัจจุบัน

๓. ผู้ตรวจการมีประเด็นการตรวจสอบ และใช้เป็นแนวทางในการตรวจการสหกรณ์ได้อย่างถูกต้องและครอบคลุมทุกประเด็น

๔. เพื่อให้ผู้ตรวจการได้เตรียมตัวก่อนการเข้าตรวจการสหกรณ์ เพื่อให้มีความพร้อมและเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจการ

๕. ผู้ตรวจการสหกรณ์สามารถเขียนรายงานผลการตรวจการต่อนายทะเบียนสหกรณ์ได้อย่างถูกต้องและรัดกุม เพื่อไม่ให้เกิดการโต้แย้งขึ้นในอนาคต

๓. องค์ความรู้/แหล่งความรู้ที่ใช้อ้างอิง

๑. พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๓

๒. เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาผู้ตรวจการสหกรณ์ หลักสูตร

“ผู้ตรวจการสหกรณ์ระดับพื้นฐาน”

๓. คู่มือผู้ตรวจการสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ มิถุนายน ๒๕๕๐

๔. แนวทางการตรวจการสหกรณ์จากบททดลอง

๕. กระบวนการในการตรวจการสหกรณ์กรณีตั้งเป็นคณะผู้ตรวจการสหกรณ์ โดย

นายธงชัย มากไหม ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๙

๔. อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๙ กฎหมายสหกรณ์กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสหกรณ์ไว้ คือ ให้ผู้ตรวจการสหกรณ์มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด เมื่อตรวจสอบแล้วให้เสนอรายงานการตรวจสอบต่อนายทะเบียนสหกรณ์

๕. คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่ ๘/๒๕๕๙ เรื่องกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสหกรณ์ สั่ง ณ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙

กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสหกรณ์ ให้ตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินสหกรณ์แล้วรายงานนายทะเบียนสหกรณ์สหกรณ์เพื่อทราบหรือพิจารณาสั่งการ และเมื่อสหกรณ์แจ้งผลการแก้ไขข้อบกพร่องเสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้ตรวจการสหกรณ์ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของสหกรณ์ตามที่แจ้งอีกครั้งหนึ่ง โดยให้รายงานผลการตรวจสอบตามแบบรายงานการตรวจสอบกิจการและฐานะการเงิน

กระบวนการขั้นตอนในการตรวจสอบสหกรณ์

ในการตรวจการสหกรณ์ในสภาวะการณ์ปัจจุบันนี้ สหกรณ์มีการดำเนินงานที่เป็นอิสระมากขึ้น และมีการดำเนินธุรกิจที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ตรวจการสหกรณ์ต้องศึกษาและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสหกรณ์ที่จะเข้าตรวจสอบ และศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมส่งเสริมสหกรณ์เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีระบบเพื่อสร้างความมั่นใจ และความเชื่อมั่นต่อผู้รับการตรวจสอบ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาระหว่างสหกรณ์กับกรมส่งเสริมสหกรณ์ และที่สำคัญจะทำให้สามารถค้นพบสิ่งที่เป็นปัญหาข้อบกพร่องได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น และสามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันทั่วถึง ไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์และสมาชิก ซึ่งผู้ตรวจการต้องเตรียมการตรวจสอบสหกรณ์ดังขั้นตอนต่อไปนี้

๑. การเตรียมการก่อนการตรวจสอบ
๒. การวางแผนการตรวจสอบ
๓. การประสานงานเพื่อเข้าตรวจสอบ
๔. การปฏิบัติการตรวจสอบ
๕. การรายงานผลการตรวจสอบ
๖. การติดตามผลการตรวจสอบ
๗. การประเมินผลการตรวจสอบ

๑. การเตรียมการก่อนการตรวจสอบ

๑.๑ การศึกษาเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานกรมส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจก่อนการตรวจการว่ากรมส่งเสริมสหกรณ์ไม่ต้องการให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างข้าราชการกับสหกรณ์จากการตรวจการสหกรณ์ และไม่ต้องการใช้อำนาจที่กฎหมายกำหนดโดยทันที ดังนั้นการตรวจการจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการช่วยเหลือปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง เป็นที่พึ่งพาของบรรดาสมาชิกทั้งมวลและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป

๑.๒ การกำหนดทีมงาน สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ร่วมกับกลุ่มตรวจการต้องปรึกษาหารือเพื่อกำหนดทีมงาน ในการแต่งตั้งเป็นทีมตรวจสอบสหกรณ์โดยต้องให้มีความสมัครใจ มีความรอบรู้เรื่องสหกรณ์ ประสบการณ์ทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อคิดเห็นร่วมกัน อีกทั้งจะต้องไม่เป็นการผลักรถไปให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระหว่างผู้ตรวจการสหกรณ์และรองนายทะเบียนสหกรณ์

๑.๓ การศึกษาข้อมูลของสหกรณ์ คณะผู้ตรวจการต้องศึกษาข้อมูลสภาพทั่วไปของสหกรณ์ให้ชัดเจน และตรวจสอบให้รอบคอบ เช่น การจัดตั้งและวัตถุประสงค์ โครงสร้างและการบริหารจัดการ คณะกรรมการและฝ่ายจัดการ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อมูลงบการเงินและความคิดเห็นผู้สอบบัญชี ข้อบกพร่องในอดีตและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และศึกษาการลงทุนหรือธุรกิจรูปแบบใหม่ ๆ

๒. การวางแผนการตรวจสอบ

๒.๑ การจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยการประสานงานกับผู้ตรวจการสหกรณ์ให้ทราบ เป้าหมาย วันเวลา และสถานที่ โดยเน้นการทำงานเป็นทีม

๒.๒ การกำหนดเรื่องหรือประเด็นที่จะทำการตรวจสอบ และมอบหมายให้ผู้ตรวจการสหกรณ์ในแต่ละคนในคณะตรวจการรับผิดชอบให้ชัดเจน โดยมอบตามความถนัดและความเหมาะสม มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามแนวทางที่กรมส่งเสริมสหกรณ์หรือนายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ผู้ได้รับมอบหมายจะต้องศึกษาหาข้อมูล ข้อกฎหมายและเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ให้ครบถ้วนเพื่อตรวจสอบให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนปฏิบัติงาน ทั้งนี้ต้องตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้ง ๑๖ ประเด็น ที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนด

๓. การประสานเพื่อเข้าตรวจสอบ

การประสานงานเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้กระบวนการในการตรวจสอบเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สำเร็จลุล่วงและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กรมส่งเสริมสหกรณ์และนายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยการประสานสหกรณ์เพื่อเข้าตรวจการมี ๓ วิธีดังนี้

๓.๑ การประสานงานโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ที่รับผิดชอบสหกรณ์ที่จะเข้าตรวจการต้องสร้างความเข้าใจกับสหกรณ์ เช่น ในการประชุมคณะกรรมการ ดำเนินการ หรือการตรวจเยี่ยมสหกรณ์ โดยการพูดคุยกับคณะกรรมการและฝ่ายจัดการให้ทราบถึงความมุ่งหมาย เหตุผล ความจำเป็นและวิธีการในการตรวจการสหกรณ์ และต้องแจ้งให้ทราบว่า การตรวจการสหกรณ์เป็นการช่วยเหลือในเรื่องการดำเนินงานของสหกรณ์มิใช่เป็นการจับผิด

๓.๒ การประสานงานโดยหัวหน้าหรือประธานคณะผู้ตรวจการสหกรณ์ โดยควรเข้าไปประสานงานกับสหกรณ์อีกครั้งหนึ่งหลังจากที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์สหกรณ์ได้ประสานในเบื้องต้นแล้ว เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือหรือความเชื่อมั่นแก่สหกรณ์ผู้รับการตรวจสอบ

๓.๓ การประสานงานแบบเป็นทางการโดยจัดทำเป็นหนังสือ ซึ่งมีความจำเป็นและเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการประสานงานด้วยวาจาอาจทำให้เกิดการลืมได้ ซึ่งต้องมีรายละเอียดที่ครบถ้วน เช่น วัน เวลา จำนวนของคณะผู้ตรวจการสหกรณ์ หรือประเด็นที่จะตรวจสอบ

๔. การปฏิบัติการตรวจสอบ

การปฏิบัติการตรวจสอบ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการตรวจการสหกรณ์มาก ผู้ตรวจการสหกรณ์ต้องปฏิบัติดังนี้

๔.๑ การตรงต่อเวลา ควรเดินทางไปตรวจการสหกรณ์ตามเวลาที่ได้แจ้งไว้ และพูดคุยอย่างเป็นทางการกับเจ้าหน้าที่สหกรณ์หรือกรรมการบ้าง เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน

๔.๒ ในการเข้าตรวจการสหกรณ์เป็นคณะ ผู้ตรวจการทุกคนต้องมีประเด็นในการตรวจสอบให้ครบถ้วน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้รับการตรวจสอบและสร้างความมั่นใจได้ว่าระยะเวลาที่เข้าตรวจสอบจะเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่แจ้งสหกรณ์ไว้แล้ว

๔.๓ การขอเอกสารเพื่อทำการตรวจสอบและการขอคำชี้แจงต่าง ๆ คณะผู้ตรวจการสหกรณ์ควรร้องขอด้วยความสุภาพ เพื่อไม่ให้ผู้รับการตรวจสอบรู้สึกไม่ดีต่อผู้ตรวจการสหกรณ์ ไม่ซักถามเหมือนเป็นการไต่สวน และไม่ต่อว่าหรือตำหนิ

๔.๔ การปฏิบัติตนในระหว่างการตรวจสอบ คณะผู้ตรวจการสหกรณ์ต้องสุภาพเรียบร้อย ไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือตำหนิหากพบว่ามีกรปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องหรือได้รับเอกสารที่ร้องขอไม่ครบถ้วน ในระหว่างที่ทำการตรวจสอบสหกรณ์หากมีการจัดเลี้ยงอาหาร ควรรับไม่ตรีด้วยความเหมาะสม พอเหมาะพอควร

๔.๕ การตรวจสอบและการบันทึกข้อมูลผลการตรวจสอบ คณะผู้ตรวจการสหกรณ์ต้องตรวจสอบวิธีปฏิบัติของสหกรณ์โดยเทียบเคียงกับเอกสารต่าง ๆ เช่น รายงานการประชุม ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายสหกรณ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งต้องบันทึกข้อมูลให้ละเอียดครบถ้วน มีเอกสารอ้างอิงหรือสามารถอ้างอิงเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ในการทำงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ หรือสามารถตอบคำถามของสหกรณ์ได้หากมีการโต้แย้งในอนาคต ดังประเด็นการตรวจสอบสหกรณ์ ๑๖ ประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. การตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสหกรณ์ ได้แก่ จำนวนสมาชิก สมาชิกสมทบ จำนวนคณะกรรมการดำเนินการ จำนวนผู้ตรวจสอบกิจการ จำนวนฝ่ายจัดการ เป็นต้น เพื่อให้ทราบข้อมูลทั่วไปก่อนที่จะตรวจประเด็นต่อไป

๒. ตรวจรายงานการประชุมใหญ่ และรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ประเด็นที่ต้องตรวจคือ องค์กรประชุม การลงชื่อประชุม การบันทึกรายงานการประชุม การลงมติต่าง ๆ เฉพาะวาระเพื่อพิจารณา

๓. งบทดลอง ประเด็นที่ต้องตรวจให้ปฏิบัติตามคู่มือแนวทางการตรวจการสหกรณ์จากงบทดลองสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๔

๔. การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ตรวจการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ การให้เงินกู้แก่สมาชิก/สหกรณ์อื่น ต้องพิจารณาจากระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ ดูความครบถ้วนสมบูรณ์ของเอกสาร สัญญากู้ยืมเงิน ค่าขอกู้เงิน สัญญาค้ำประกัน และสัญญาจำนองที่ดินเพื่อประกันหนี้ มติที่ประชุมอนุมัติหรือไม่ วงเงินที่สมาชิกกู้ยืมเกินวงเงินขั้นสูงที่กำหนดไว้หรือไม่ วัตถุประสงค์ในการกู้เป็นไปตามระเบียบหรือไม่ การค้ำประกันเป็นไปตามระเบียบหรือไม่ และดูความถูกต้องของใบรับเงินกู้ ตรวจสอบการลงชื่อในสัญญา กู้ ใบรับเงินกู้เทียบกับใบสมัครเข้าเป็นสมาชิก และทะเบียนหุ้น ว่าลายมือถูกต้องตรงกันหรือไม่ การบันทึกรายการในแผนบัญชีย่อยเงินกู้มีหรือไม่ ตรงกันกับใบรับเงินกู้หรือไม่ สุ่มสอบทานหนี้เงินกู้ สมุดบัญชีเงินกู้ เป็นต้น

๔.๒ การรับเงินฝากจากสมาชิก/สหกรณ์อื่น การถือใช้ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสมาชิก/สหกรณ์อื่น และการปฏิบัติตามระเบียบ ค่าขอเปิดบัญชีเงินฝาก/บัตรตัวอย่างลายมือชื่อ โดยการตรวจลายมือชื่อในใบถอนเงินฝากว่าตรงตามบัตรตัวอย่างลายมือชื่อหรือไม่ การถอนเงินแต่ละครั้งเป็นไปตามระเบียบกำหนดหรือไม่ สุ่มสอบทานเงินฝากกับสมาชิก

๔.๓ การรวบรวมผลผลิต/การแปรรูป การจัดจำหน่าย ตรวจดูการถือใช้ระเบียบว่าด้วยการรวบรวมผลผลิต/การแปรรูปและการปฏิบัติตามระเบียบ โดยต้องดูว่าสหกรณ์ต้องรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกมากกว่าบุคคลภายนอก และมติที่ประชุมเกี่ยวกับการตั้งกรรมการจัดซื้อ ดูการบันทึกบัญชีการจัดให้มีทะเบียนคุมสินค้า สมุดซื้อ สมุดขาย สินค้าคงเหลือเป็นไปตามทะเบียนคุมสินค้าหรือไม่ คำสั่งมอบหมาย การตรวจสอบคุณภาพ/ราคา การจัดเก็บสต็อก บัญชีย่อยลูกหนี้/เจ้าหนี้ การตรวจนับสินค้าคงเหลือ น้ำหนักยุบตัว/การทดสอบน้ำหนักยุบตัว และสุ่มสอบทานหนี้

๔.๔ การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ดูว่าสหกรณ์มีการถือใช้ระเบียบว่าด้วยการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย และการปฏิบัติตามระเบียบ แบบสำรวจความต้องการของสมาชิก มติที่ประชุมเกี่ยวกับการจัดซื้อ เอกสารการจัดซื้อ ทะเบียนคุมสินค้า สมุดซื้อ สมุดขายสินค้า หลักฐานเอกสารประกอบ คำสั่งมอบหมายงาน บัญชีย่อยเจ้าหนี้/ลูกหนี้การค้า การตรวจนับสินค้าคงเหลือ การสอบทานลูกหนี้การค้า การตัดหนี้สูญ/สินค้าขาดบัญชี/สินค้าเสื่อมสภาพ

๔.๕ การให้บริการ/การส่งเสริมการเกษตร การถือใช้ระเบียบว่าด้วยการให้บริการ/ส่งเสริมการเกษตร และการปฏิบัติตามระเบียบ หลักฐาน/เอกสารประกอบการรับเงินค่าบริการ สมุดรายได้ค่าบริการ บัญชีย่อยเจ้าหนี้/ลูกหนี้ค่าบริการ เป็นไปตามความต้องการของสมาชิก คำสั่งมอบหมาย ผู้รับผิดชอบ อนุมัติก่อนบริการเป็นเงินเชื่อ บัญชีย่อยลูกหนี้เจ้าหนี้ และสุ่มสอบลูกหนี้/เจ้าหนี้

๔.๖ ธุรกิจอื่น/สวัสดิการ การถือใช้ระเบียบว่าด้วยธุรกิจอื่น ๆ การถือใช้ระเบียบว่าด้วยสวัสดิการ เอกสารการรับเงิน สมุดรายได้ค่าใช้จ่าย บัญชีย่อยเจ้าหนี้/ลูกหนี้ธุรกิจ เอกสารเกี่ยวกับการจ่ายเงินสวัสดิการ

๕. การปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ/ระเบียบของสหกรณ์ ครอบคลุมธุรกิจและตามข้อบังคับกำหนด ได้รับความเห็นชอบ การปฏิบัติตามระเบียบ การส่งสำเนาระเบียบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖. การกำหนด/การใช้วงเงินกู้ยืมหรือค้ำประกันประจำปี มติที่ประชุมที่กำหนด การรายงานขอความเห็นชอบ การกู้ยืมเงินจากบุคคลภายนอก การรับเงินฝากจากสหกรณ์อื่น การกู้ยืมเงินและรับฝากจากสหกรณ์อื่นเกินวงเงินที่นายทะเบียนให้ความเห็นชอบหรือไม่

๗. การจัดทำ/การรายงานการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง การจัดทำรายงานและส่งรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่ และการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือไม่

๘. การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการ ตรวจสอบวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการ จำนวนกรรมการที่เลือกตั้งเป็นไปตามข้อบังคับ/กฎหมาย หรือไม่ คุณสมบัติกรรมการขัดต่อข้อบังคับกฎหมายหรือไม่ เช่น การผิณฑ์ชำระหนี้

๙. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เป็นไปตามข้อบังคับ/กฎหมาย การจัดสรรโบนัสกรรมการ เจ้าหน้าที่ เป็นไปตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่

๑๐. การฝาก/การลงทุนของสหกรณ์ ลักษณะการลงทุนเป็นไปตามกฎหมาย มติที่ประชุม การขอความเห็นชอบ

๑๑. การจัดทำทะเบียนหุ้น/ทะเบียนสมาชิก การจัดทำ การเก็บรักษา การจัดส่งความเป็นปัจจุบันถูกต้องของข้อมูล

๑๒. การดำเนินการนอกกรอบวัตถุประสงค์และหรืออำนาจกระทำการของสหกรณ์ สหกรณ์มีการกระทำที่ไม่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ และอำนาจกระทำการตามข้อบังคับของสหกรณ์

๑๓. พฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย พฤติกรรมหรือการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์เป็นมูลค่าสูง หรือกระทบเป็นวงกว้าง หรือเป็นพฤติกรรมที่ทำซ้ำ ๆ ของสหกรณ์ กรรมการ เจ้าหน้าที่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ หรือผู้ที่แอบอ้างแล้วทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าสหกรณ์มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑๔. การปฏิบัติตามแผนงาน และงบประมาณรายจ่ายประจำปี การดำเนินการหรือการปฏิบัติงานตามแผนงาน การติดตามผลการปฏิบัติงาน ใช้จ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายต่าง ๆ เป็นไปตามที่ประชุมใหญ่อนุมัติ

๑๕. สมาชิกและสมาชิกสมทบ คุณสมบัติตามข้อบังคับ/ตรวจสอบกับใบสมัคร เข้าเป็นสมาชิก มติที่ประชุมกลุ่ม มติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและเป็นไปตามระเบียบหรือไม่ อย่างไร การลงชื่อในใบสมัคร ทะเบียนหุ้น การชำระเงินค่าหุ้นและค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นไปตามข้อบังคับ

๑๖. เจ้าหน้าที่/ฝ่ายจัดการสหกรณ์ สหกรณ์มีเจ้าหน้าที่และลูกจ้างเกิน ๑๐ คน จะต้องถือใช้ระเบียบว่าด้วยข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ความสมบูรณ์ครบถ้วนของสัญญาจ้าง สัญญาค้ำประกัน

๕. การรายงานผลการตรวจสอบหรือผลการตรวจการสหกรณ์

การรายงานผลการตรวจการ เป็นขั้นตอนที่ยุ่งยากและต้องใช้เวลายาวนานที่สุดในกระบวนการตรวจการสหกรณ์ เนื่องจากการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบจะเป็นกลไกสะท้อนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในสหกรณ์ ดังนี้

๕.๑ เป็นการแสดงอดีต การรายงานผลจะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการตรวจสอบสหกรณ์ หากทำด้วยความละเอียดรอบคอบ รัดกุม ครบถ้วนทุกประเด็นโดยมีเอกสารหลักฐานอ้างอิงครบถ้วนสมบูรณ์ ก็จะทำให้การจัดทำรายงานได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น ส่งผลให้สหกรณ์ผู้รับการตรวจสอบยอมรับในความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในสหกรณ์ของตนและนำไปแก้ไขปรับปรุงและไม่ส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้นในอนาคตด้วย

๕.๒ ง่ายต่อการสั่งการของนายทะเบียนสหกรณ์ คือการจัดทำรายงานที่เรียบร้อย ถูกต้อง มีข้อมูลอ้างอิงครบถ้วน มีการใช้ภาษาที่ถูกต้องไม่ส่งผลทางกฎหมาย ก็จะทำให้นายทะเบียนสหกรณ์สามารถออกคำสั่งได้ทันที ไม่มีความจำเป็นต้องสั่งการให้ตรวจสอบใหม่ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่ดีระหว่างผู้ตรวจการสหกรณ์กับนายทะเบียนสหกรณ์ ที่สำคัญคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์นั้นจะไม่สร้างปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากการไม่ยอมรับของสหกรณ์ผู้รับการตรวจสอบ

๕.๓ ยุติปัญหาได้ทุกเรื่อง กล่าวคือรายงานการตรวจสอบที่ดีย่อมจะส่งผลให้นายทะเบียนสหกรณ์สั่งการได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น ซึ่งทำให้ไม่มีข้อโต้แย้งจากสหกรณ์ผู้รับการตรวจสอบที่สำคัญ สหกรณ์ผู้รับการตรวจสอบและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์และนายทะเบียนสหกรณ์ สามารถร่วมกันทำงานแก้ไขข้อบกพร่องและงานอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง

ซึ่งการจัดทำรายงานการตรวจสอบสหกรณ์ของผู้ตรวจการสหกรณ์ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และผู้จัดทำต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ทั้งนี้ผู้จัดทำรายงานจะต้องเรียบเรียงภาษาให้เหมาะสม มีความละเอียดรอบคอบ มีข้อมูลหรือเอกสารที่ใช้ในการอ้างอิงได้ถูกต้องครบถ้วน ข้อเสนอและความเห็นของผู้รายงานต้องชัดเจนและตรงไปตรงมา ไม่มีอคติและระมัดระวังในเรื่องการใช้ภาษาที่อาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในภายหลังด้วย ซึ่งรูปแบบรายงานผลการตรวจการสหกรณ์ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ มีดังนี้

แบบรายงานการตรวจสอบกิจการและฐานะการเงิน

ข้าพเจ้า..... ตำแหน่ง.....
 สำนักงานสหกรณ์จังหวัด..... ผู้ตรวจการสหกรณ์ ได้ตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของ
 สหกรณ์..... จำกัด ตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์
 พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา..... น.
 ณ..... ปรากฏผลการตรวจสอบ ดังนี้

รายการที่ตรวจสอบ	ข้อเท็จจริงที่ตรวจพบ (ระบุรายละเอียด)	ข้อเสนอความเห็น/ วิธีการแก้ไขข้อบกพร่อง	ระยะเวลาที่ ควรให้แก้ไข (วัน)

จึงเรียนนายทะเบียนสหกรณ์ มาเพื่อโปรดพิจารณา

.....ผู้ตรวจการสหกรณ์
 (.....)

ความเห็นของกลุ่มตรวจการสหกรณ์

ผลการวิเคราะห์รายงานการตรวจสอบสหกรณ์.....จำกัด

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....
.....

เพื่อโปรด ทราบ
 พิจารณา.....

.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....
(.....)
ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจการสหกรณ์

ข้อพิจารณานายทะเบียนสหกรณ์

.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)
สหกรณ์จังหวัด.....
รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

๖. การติดตามผลการตรวจสอบ

การติดตามผลการตรวจสอบ เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์สั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง ผู้ตรวจการสหกรณ์ในขณะจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ คือต้องมีบทบาทเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องที่ตรวจสอบพบให้แล้วเสร็จโดยเร็ว หรือเป็นไปตามคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์ หากพบว่าสหกรณ์ที่มีข้อบกพร่องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่ปรับปรุงแก้ไขก็จำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ตรวจการสหกรณ์อีกครั้ง เพื่อเริ่มต้นกระบวนการตรวจสอบและสั่งการที่เข้มข้นกว่าครั้งก่อน

๗. การประเมินผลการตรวจสอบ

การประเมินผลการตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบย้อนกลับถึงกระบวนการงานในการตรวจการสหกรณ์ว่ามีผลเป็นอย่างไร กระบวนการประเมินผลหรือกระบวนการตรวจสอบย้อนกลับสามารถกระทำได้ตั้งแต่ขั้นตอนที่ ๑ ถึงขั้นตอนที่ ๗ เพื่อค้นหาสิ่งที่เป็นจุดอ่อนหรืออุปสรรคและสิ่งที่เป็นจุดแข็งหรือโอกาสในการปฏิบัติงานตรวจการสหกรณ์ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่เป็นจุดอ่อนหรืออุปสรรคให้หมดไป และนำสิ่งที่เป็นจุดแข็งหรือโอกาสมาเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีในกระบวนการงานการตรวจการสหกรณ์

ระบบการตรวจการสหกรณ์

